

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HÂKİM VE SAVCI ADAYLARI İÇİN MESLEK ÖNCESİ EĞİTİM SETİ

Slaytlar

TÜRK YARGISININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

AVRUPA BİRLİĞİ - AVRUPA KONSEYİ ORTAK PROJESİ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

STRENGTHENING THE CAPACITY OF THE TURKISH JUDICIARY ON FREEDOM OF EXPRESSION

EUROPEAN UNION – COUNCIL OF EUROPE JOINT PROJECT

İÇİNDEKİLER

- 2 Slayt No. 1: Üç Aşamalı Test Uygulaması
- 8 Slayt No. 2: İstatistiklerle İfade Özgürlüğü
- 13 Slayt No. 3: Leroy Davası Karikatürü

SLAYT NO. 1 ÜÇ AŞAMALI TEST UYGULAMASI

ÜÇ AŞAMALI TEST UYGULAMASI

GİRİŞ

Üç aşamalı test nedir?

- İfade özgürlüğü kural, sınırlama istisna.
Sınırlamanın sınırları vardır → AİHS madde 10 § 2
Amaç → Keyfi uygulamanın önlenmesi
→ Somut olaya dayalı ve yeterli gerekçe
- Neden gereklidir?
“Demokratik toplum gereklerine uygunluk” incelemesi
- Aşamalar nasıl takip edilir?
Her aşamada bağımsız değerlendirme

Madde 10 Kapsamında İfade ve Müdahale

- **Slogan atma**
Gül ve diğerleri – Türkiye n° 4870/02, 8/6/2010
- **Pankart**
Yavuz ve Yaylalı – Türkiye n° 12606/11, 17/12/2013
- **Vandalizm**
Murat Vural – Türkiye n° 9540/07, 21/10/2014
- **Yazılı açıklama**
Müslüm Gündüz – Türkiye (kk), n° 59745/00, 13/11/2003
- **Sözlü açıklama (canlı yayın)**
Müslüm Gündüz – Türkiye, n° 35071/97, 4/12/2003
- **Sembol taşıma?**
Vajnai – Macaristan n° 33629/06, 8/7/2008
Soru: Terör örgütü liderinin posterini? Terör örgütünün bayrağı?
Müdür Duman – Türkiye, n° 15450/03, § 29, 6/10/2015

1. AŞAMA KANUNİLİK DENETİMİ

AİHS madde 10 § 2

Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması,

“yasayla öngörülen”

(...) sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.

SLAYT NO. 1 ÜÇ AŞAMALI TEST UYGULAMASI

1. AŞAMA KANUNİLİK DENETİMİ

AİHM içtihadında yasadan ne anlaşılır?

Ör: *Sunday Times – Birleşik Krallık n° 6538/74*

- Ulaşılabilir
- Öngörülebilir
- Keyfi değil

2. AŞAMA MEŞRU AMACA UYGUNLUK

AİHS madde 10 § 2

Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması,

(...) ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için (...) sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.

3. AŞAMA

DEMOKRATİK TOPLUMDA GEREKLİLİK

• İfade özgürlüğü davalarında ifadenin içeriği

- Kamu yararı güden bir tartışma konusu mu?
- Şiddete teşvik?
- Halkı kin ve düşmanlığa teşvik?
- Suçu ve suçluyu övme?
- Terör olaylarının meşrulaştırılması ve yüceltilmesi?
- Ayaklanmaya teşvik?
- Nefret söylemi?
- Başkalarının kişilik haklarının ihlali (hakaret- sövme)

BAĞLAM DEĞERLENDİRMESİ

Kriterler bir BÜTÜN olarak değerlendirildiğinde başvuru tedbirin kullanılmasını gerektirecek acil bir sosyal ihtiyaç görülüyor mu?

- İfadeyi kullanan kim?
  - Muhatabı?
  - Yer ve zaman?
  - İfade biçimi ve aracı?
- *Hayır görülüyor ve amaç ile araç arasında orantı yok*
- *Evet görülüyor ve kullanılan araç amaç ile orantılı*

SLAYT NO. 1 ÜÇ AŞAMALI TEST UYGULAMASI

KRİTERLERİN UYGUNLUĞU NASIL DEĞERLENDİRİLİR?

- **Yerel Mahkeme uygun ve yeterli gerekçelendirme yapmış mı?**
  - Gerekçe uygun ama yeterli değil
  - Gerekçe ne uygun ne de yeterli
- **Takdir yetkisi hangi konuda dar hangi konuda geniş?**
  - Siyasilerle ilgili davalar, kamu yararı güden konular (dar yetki)
≠
  - Şiddete teşvik ve nefret söylemi içeren ifadeler (geniş yetki)

ÖLÇÜLÜLÜK TESTİ

- **Son tahlilde başvuru kriter**
- **Cezanın özgürlüğün kullanılması üzerindeki caydırıcılık özelliği** → özgürlüğün kullanılmasında olumsuz etki
  - Cezanın niteliği (ceza davaları) ve miktarı (tazminat davaları)
↓
Özellikle gazetecilik faaliyeti
Hakaret davaları kapsamında

Ör: Tolstoy Miloslavsky – Birleşik Krallık n° 18139/91, 13/07/1995

Ör: Pakdemirli – Türkiye n° 35839/97, 22/02/2005

SONUÇ

- Müdahale demokratik toplumda gerekli
- Müdahale demokratik toplumda gerekli değil
- **10. madde ihlali dışında Mahkeme başka tespitlerde bulunabilir mi?**
  - Madde 18 uygulaması (*Ilgar Mammadov – Azerbaycan, n°15172/13, 22/5/2014*)
  - Madde 46 uygulaması (*Fatullayev – Azerbaycan n°40984/07, 22/4/2010*)

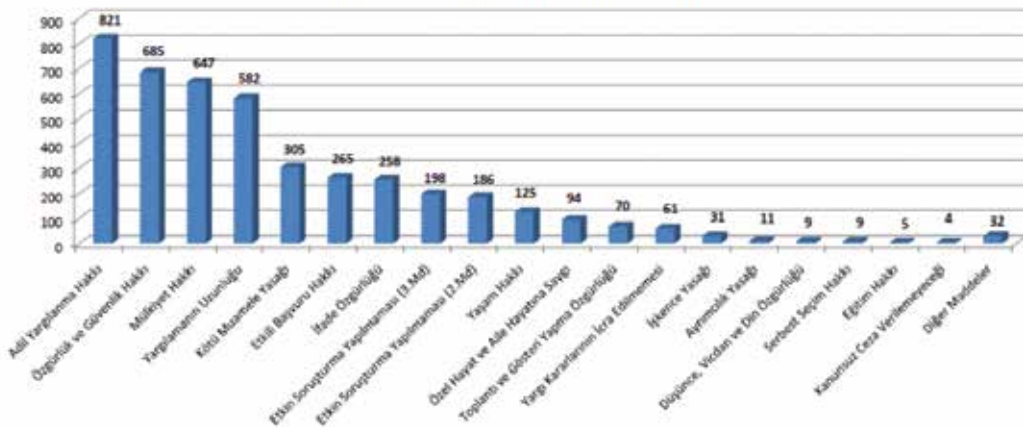
SLAYT NO.2 İSTATİSTİKLERLE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

İSTATİSTİKLERLE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

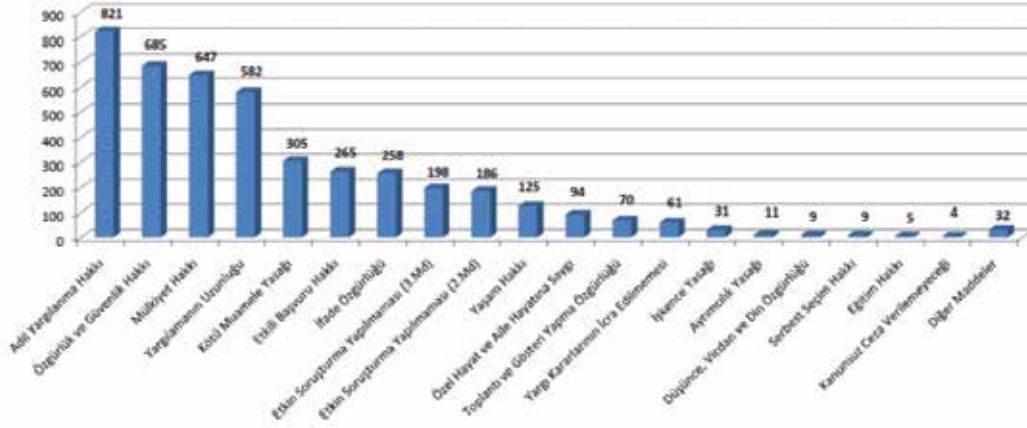

1959 - 2015 YILLARI TÜRKİYE'NİN AİHS İHLALLERİ DAĞILIMI

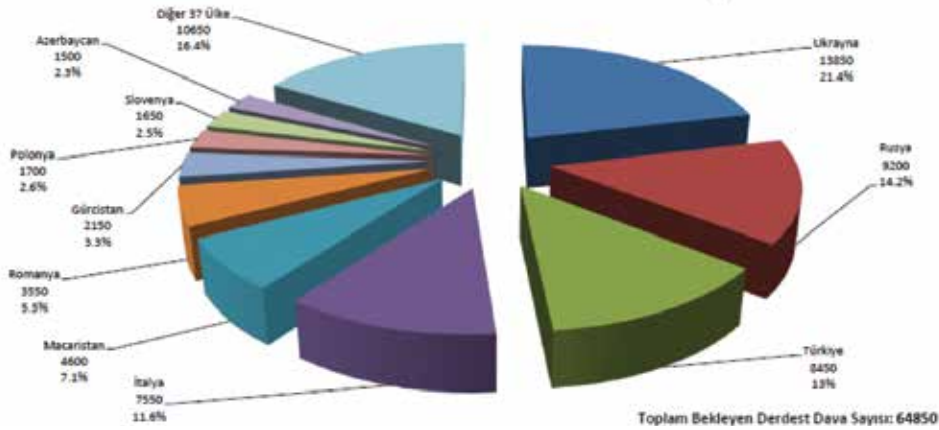

1959 - 2015 YILLARI TÜRKİYE'NİN AİHS İHLALLERİ DAĞILIMI

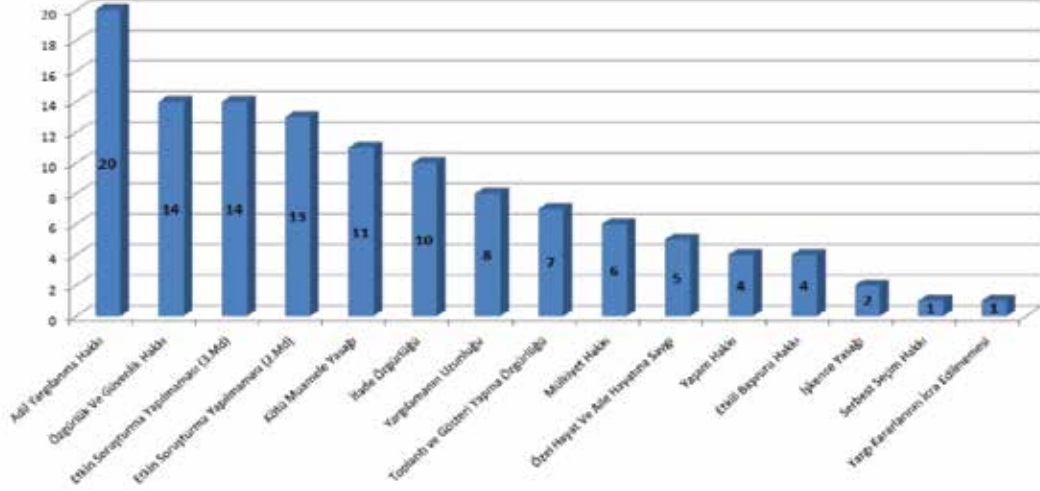
31 ARALIK 2015 İTİBARIYLA AİHM ÖNÜNDE BEKLEYEN DERDEST BAŞVURU SAYILARI

SLAYT NO.2 İSTATİSTİKLERLE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

2015 YILI AİHS İHLALLERİ DAĞILIMI

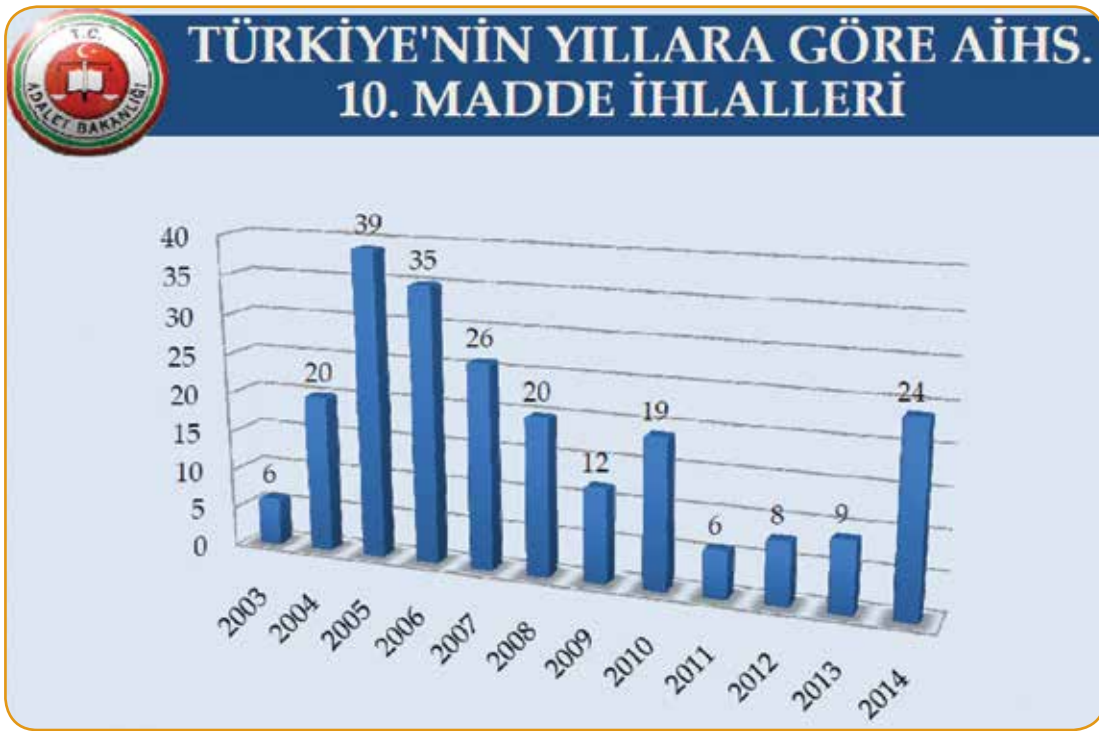

2015	Total	Total	Total	Total	Total	3	3	3	3	3	3	4	5	5	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	PI-1	PI-2	PI-3	PI-4
Albania	7	7																										
Andorra	0																											
Armenia	8	8																										
Austria	8	5	3																									
Azerbaijan	19	19																										
Belgium	13	11	1	1																								
Bosnia and Herzegovina	3	3	1																									
Bulgaria	33	28	2		2	1	10	5																				
Canada	25	17	8																									
Croatia	6	5																										
Czech Republic	4	2	2																									
Denmark	0																											
Estonia	3	3	2																									
Finland	7	3	2																									
France	37	17	10																									
Georgia	4	2	1																									
Germany	11	6	5																									
Greece	47	43	4																									
Hungary	44	42	2																									
Iceland	1	1																										
Ireland	0																											
Italy	34	31	3																									
Latvia	7	6																										
Lithuania	3	3																										
Luxembourg	14	9	2	1	2																							

2015

	Total	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	P1-1	P1-2	P1-3	P1-4	
Luxembourg	1	1																	
Malta	5	3	2																
Republic of Moldova	19	18	1																
Monaco	0																		
Netherlands	4	3		1															
Norway	1	1																	
Poland	39	20	9																
Portugal	20	16	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Romania	84	72	5	1	4	1	6	27	13	3	13	7	5	4	2	2	3	7	
European Federation	116	109	6	1	15	20	4	44	20	8	54	19	6	8	6	1	22	15	
San Marino	1	1																	
Serbia	17	16	1																
Slovak Republic	14	13		1															
Slovenia	14	13	1																
Spain	4	2	2																
Sweden	6	4	2																
Switzerland	10	3	7																
The former Yugoslav Republic of Macedonia	12	11		1	1	1	1	2	4										
Turkey	87	79	3	5	4	13	2	11	14										
Ukraine	51	50	1																
United Kingdom	13	4	9																
Sub-total	694	100	8	35	33	58	10	157	88	12	1	182	131	104	45	3	61	3	
Total																			

ADALET BAKANLIĞI – CEZA İSTATİSTİKLERİ

• 2013 yılında hakaret ile ilgili açılmış ceza davası:

- Kamu görevlisine hakaret: 345729
- Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama: 361
- Cumhurbaşkanına hakaret: 139
- Devletin egemenlik alâmetlerini aşağılama: 173
- Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama: 145

Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

This Project is co-funded by the European Union, the Republic of Turkey and the Council of Europe and implemented by the Council of Europe. The Central Finance and Contracts Unit is the contracting authority of this Project.

<http://ifadeozgurlugu.taa.gov.tr>

www.coe.int/ankara

Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi
R.Tagore Cad. No: 10/8 06550 Çankaya, ANKARA
T : +90 (312) 468 84 64
F : +90 (312) 468 84 06

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluşun 47 üyesinin 28'i Avrupa Birliği üyesidir. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmenin üye ülkelerdeki uygulamasını denetler.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

TUR